

21. Ary Pijnacker Hordijk

Pijnacker Hordijk, geboren in een predikantsgezin op 1 mei 1923 te Terhorne, werd 6 september 1950 kandidaat in de kerkprovincie Utrecht en vervolgens hulpprediker te Voorst. Hij trouwde met Else Ariska Schwing (7 mei 1923 - 30 januari 2013). Op 10 februari 1952 werd hij door zijn vader, H.J. Pijnacker Hordijk uit Sint Joosland (Walcheren) bevestigd tot predikant te Buurse. Op 25 november 1956 werd hij door hoofdvluchtmaatspredikant ds. A.C.J. van der Poel uit 's-Gravenhage bevestigd tot vluchtmaatspredikant. Vanaf 15 november 1959 diende hij de Hervormde Gemeente van Wamel-Dreumel en Leeuwen en was vervolgens enige jaren assessor van het breed moderamen van de classicale vergadering van Nijmegen. Op 18 oktober 1964 werd hij door dr. Hendrik Bartels uit Amersfoort bevestigd te Zevenaar.

Er groeide al gauw een verwijdering tussen Pijnacker Hordijk en de kerkenraad. Volgens de meeste kerkenraadsleden was Pijnacker Hordijk erg eenzijdig in zijn preken. Bovendien bracht hij weinig begrip op voor andersdenkenden en twijfelde hij meermalen openlijk aan het geloof en de oprechtheid van een aantal kerkenraadsleden. Verscheidene gemeenteleden uitten hun zorgen. Sommige haakten af.

In augustus 1972 kwam het tot een openlijk conflict. Pijnacker Hordijk had op de pastoraatsvergadering verklaard niet met de kerkenraad te zullen samenwerken om te komen tot benoeming van een bijstand in het pastoraat of de vestiging van een tweede predikantsplaats als niet aan een door hem gestelde voorwaarde zou worden voldaan, aldus een zestal kerkenraadsleden. Ze achtten een harmonische samenwerking niet meer mogelijk en gaven de overige kerkenraadsleden in overweging om bemiddeling van de provinciale kerkvisitatie in te roepen. De kerkenraad vroeg visitatie aan. Tijdens het gesprek met de visitatoren op 10 oktober 1972 bracht de kerkenraad onder andere naar voren dat deze van oordeel was dat de predikant geen leiding gaf aan de ouderlingen en dat hij bovendien op huisbezoeken zodanig optrad dat meerdere gemeenteleden zeiden: 'Bij mij hoeft dominee niet meer te komen en wij gaan niet naar de kerk'. Een kerkenraadslid merkte op: 'Dominee verwacht dat wij allemaal geloven zoals hij doet en als wij dat niet doen, dan is het bij ons fout.' De visitatoren ontwaarden bij Pijnacker Hordijk een 'pinkstermentaliteit'. Deze protesteerde. Het daarop volgende gesprek op een buitengewone kerkenraadsvergadering van 28 november 1972 verliep moeizaam. Op de vraag aan Pijnacker Hordijk of hij zich zou willen laten beroepen, antwoordde hij dat hij zou gaan als 'de Heer' (God) zou zeggen dat hij moest vertrekken, en zou blijven als hij van de Heer door zou krijgen dat hij in Zevenaar moest blijven. Pijnacker Hordijk vertelde dat hem werd geopenbaard dat hij moest blijven. Dus bleef hij.

De partijen probeerden het met elkaar uit te houden. De spanning bleef. Op 6 maart 1973 vroeg Pijnacker Hordijk toestemming om voortaan op de zaterdagavond een gebedsbijeenkomst te mogen houden. Hoewel de kerkenraad niet enthousiast was en veel vragen had, verleende hij toestemming. Wel behield hij zich het recht voor het gebeuren na enkele maanden te evalueren.

In april 1975 barstte de bom. Pijnacker Hordijk distantieerde zich van een oecumenische doopviering en weigerde ambtelijke medewerking. Hij gaf te kennen op grond van de Bijbel onoverkomelijke bezwaren te hebben tegen de kinderdoop. De kerkenraad van zijn kant bracht op 2 september naar voren principiële bezwaren te hebben tegen zijn catechese, woordverkondiging en sacramentsbediening. Van de 22 kerkenraadsleden stemden er 21 voor zijn terugtreden. Pijnacker Hordijk verklaarde niet vrijwillig zijn ambt neer te leggen, maar de kerkelijke procedure te zullen volgen. De kerkenraad stelde een verklaring op, las die tijdens de eerstvolgende kerkdienst voor en gaf die aan de gemeenteleden mee. Voor de 'aanbiddingsbijeenkomsten' op zaterdagavond, waaraan circa dertig gemeenteleden deelnamen, stelde hij geen ruimte meer beschikbaar. Aan de Regi-

onale Commissie voor het Opzicht schreef hij 'niet langer enige verantwoording te dragen voor de bediening der predikant'.

Op 21 september liet Pijnacker Hordijk zich samen met zijn gezin en vijftien gemeenteleden in een zwembad in Ede opnieuw dopen door een niet-predikant. Hij onderstreepte dat hij geen zuigelingen meer wilde dopen. Het conflict escaleerde. De predikant werd ervan beschuldigd dat hij een miskraam had geweten aan onvoldoende gebedsvorbereiding van de bevalling. Ook werd hem verweten dat hij tijdens de ziekenhuisopname van een gemeentelid door zijn geestelijke invloed de medische behandeling in gevaar had gebracht en patiënten zodanig in verwarring bracht dat de ziekenhuisdirectie zich genoodzaakt zag hem de toegang tot het ziekenhuis te ontzeggen. En het werd hem kwalijk genomen dat hij een weduwe die haar kind wilde laten dopen niet tot de doopbediening had toegelaten, 'omdat sedert het overlijden van haar man nog te weinig tijd verstreken was en zij daarom beweerdelijk niet de juiste geloofsbeslissing kon nemen.' Pijnacker Hordijk was niet onder de indruk van de verwijten en bleef zijn weg vervolgen. Op 7 december ging hij voor in een dienst van de Pinkstergemeente Filadelfia te Arnhem. De Regionale Commissie voor het Opzicht maakte hem op 29 december los 'van de ambtsbediening waarin en de standplaats waarop' hij gesteld was. Pijnacker Hordijk ging hiertegen in beroep bij de Generale Commissie voor het Opzicht in de Nederlandse Hervormde Kerk. Op verzoek van de Provinciaal Visitator onthield hij zich in afwachting van de uitkomst vanaf februari 1976 van alle werkzaamheden en ging hij met leden van de Raad van Kerk en Theologie in gesprek over zijn theologische opvattingen. De Generale Commissie voor het Opzicht stelde voor de behandeling van het hoger beroep aan te houden om intussen te proberen te komen tot een minnelijke schikking. De schikking kwam er. Op 31 mei legden de partijen in een notariële acte vast dat ze uiteen zouden gaan en de overeengekomen financiële regeling aanvaardden. Op 1 september 1976 werd de predikant officieel van de Hervormde Gemeente losgemaakt ('eervol ontheven'). Korte tijd daarna werd hij voorganger voor de Pinkstergemeente Philadelphia te Drachten. Op 13 maart 1986 overleed hij.

